איגרת ענף המשטר והמשמעת

הנחיות הופעה ולבוש עם דגשים לעונת הקיץ – התשפ"ב-2022

ניסן התשפ"ב, אפריל 2022

חיילי צה"ל ומפקדיו,

כללי:

1. איגרת זו מפרטת מגוון נושאים מתוך הוראות קבע, פרוט מלא של כללי ההופעה והלבוש נמצא בהק"א 33-05-01. במידה וישנה סתירה, האמור בפקודות גובר על איגרת זו, כל שינוי עתידי בפקודות בנושא מחייב מרגע פרסומו.
2. באיגרת זו קיימות תמונות להמחשה לגבי הכללים והנהלים המצוינים בפקודה – המותר (מסומן ב- **V** ירוק) והאסור (מסומן ב-**X** אדום).
3. חיילי צה"ל יקפידו על הופעה מסודרת בכל עת כאמור בפ"מ 33.0501 "מדים - סוגים, חלקים והוראות לבוש" ובהק"א 33-05-01 "כללי ההופעה והלבוש".
4. חייל ילבש מדי שירות בכל עת שהוא בתפקיד או במסגרת צבאית, **מבין פריטי הלבוש שקיבל מצה"ל** ומפורטים בתעודת ציודו האישי (טופס 1004- ידני/ממחושב) בלבד, אלא אם נקבע אחרת בפקודות הצבא.
5. **חל איסור** על שימוש בפריטי לבוש בלויים, דהויים או שחוקים.
6. חייל לא יישא על גופו באופן גלוי פריטי לבוש, צבאיים או אזרחיים, שאינם מותרים ללבישה על מדיו.
7. **חל איסור לענוד סמלים או פאצ'ים שלא אושרו בוועדת הסמלים המטכ"לית.**
8. **חובתו של מפקד יחידה**, או מי שהוסמך לכך על ידו, **לאכוף את ההוראות בעניין משמעת הופעה ולבוש על כל חיילי יחידתו.**
9. האמור במסמך זה בלשון זכר מתייחס גם לחיילת, אלא אם נאמר במפורש אחרת.
10. מסמך זה יפרט את הנחיות ההופעה והלבוש הכלליות עם דגשים ייחודיים לעונת הקיץ.

כומתה:

11. חייל במדים, יישא כומתה בצבע חילי בהתאם לזכאותו עם סמל החיל אליו משתייך מתחת לכותפת השמאלית של החולצה או הירכית.
12. חייל המקיים אורח חיים דתי רשאי לחבוש כיפה בכל גודל וצבע, אך ללא כל כיתוב. בנוסף, חלה עליו החובה לנוע בכומתה בכותפת שמאל.
13. חיילת המקיימת אורח חיים דתי נשואה או גרושה או אלמנה רשאית לחבוש שביס או כובע במקום הכומתה. השביס או הכובע לא יוגבלו בגודל, צורה או סוג, ויהיו בצבע אחיד ובאחד מהגוונים הבאים: שחור, אפור, כחול או ירוק זית. בכל מקרה, חלה חובה לנוע עם הכומתה בכותפת שמאל.
14. חייל דרוזי המקיים אורח חיים דתי, רשאי כחריג לנוע עם כובע עבודה על מדי א', ובתנאי שבקשתו אושרה על ידי אכ"א – מנהל אוכלוסיות – ראש מנהלת האוכלוסיות.
15. חיילים ביחידות שדה – רקע אדום לתגי הכובע/כומתה:

א. חיילים המוצבים ביחידות שהוגדרו כיחידות ברמת פעילות אוטומטית א' או א'+, לפי פ"מ 36.0301, יענדו את תג הכובע על רקע אדום (למעט חיילים המוצבים ביחידות זרוע הים). חיילים שאינם עונים לקריטריונים אלו, אינם מורשים לענוד את התג עם רקע.

16. אלה יהיו זכאים לחבוש כומתה שאינה מצמר:

א. חייל המקיים אורח חיים טבעוני או צמחוני, המחייב אותו להימנע מחבישת כומתה העשויה מצמר.

ב. חייל המשתייך לעדת העבריים מדימונה.

17. אישור פריט לבוש זה אינו מותנה בהכרתו של החייל כטבעוני/צמחוני לצורך קבלת הטבות אחרות.
18. **דגשים עיקריים בנושא הכומתה**:

א. **חל איסור** לעשות שינויים בכומתה (גילוח הכומתה, גיהוץ הכומתה וכיו"ב).

ב. **יש** לוודא כי הכומתה **שלמה ותקינה** (ללא קרעים, חורים, שצבעה לא דהוי וכיו"ב).

ג. חל איסור להוסיף לכומתה קישוט או כל סימן אחר, מצורפת תמונה להמחשה:

19. **אופן חבישת הכומתה:**

א. הכומתה תהיה בגודל המתאים לראש החייל ותכסה את השיער עד קו המצח.

ב. תג הכומתה (סמל) יהיה מעל עין שמאל.

ג. הכומתה תהיה משוכה לימין.

אופן חבישת הכומתה

כובע:

20. במקרים חריגים שבהם מתקיימת פעילות צבאית ברמת מחלקה ומעלה, שמחייבת חשיפה לשמש, רשאי מפקד היחידה לאפשר לחיילים במדי שירות (מדי א') לחבוש כובע מצחייה אחיד (בנוסף על כומתה בכותפת). הכובע יהיה בצבעים שחור או ירוק זית ועליו סמל אחד בלבד בחזית הכובע של סמל יחידה או לחימה. האישור יינתן לצורך **פעילות צבאית מוגדרת** ע"י מפקד היחידה (כדוגמת: סיור יחידתי), למשך זמן מוגדר ובליווי מפקד. חייל המבצע את משימת הש"ג רשאי לחבוש כובע צבאי אחיד **וכומתה בכותפת.**

חולצה:

21. חל איסור לנוע בחולצה בעלת שרוולים קצרים כמפורט בהק"א 33-05-01.

22. ניתן לקפל את שרוולי החולצה בתנאי שיקופלו מעל למרפק.

מצורפות תמונות להמחשה :

23. יש לכפתר את כל כפתורי החולצה, פרט לכפתור העליון.
24. שולי החולצה יוכנסו לתוך המכנסיים או החצאית.
25. בטקסים צבאיים על שרוולי החולצה להיות מורדים ומכופתרים.
26. שולי הירכית יונחו מעל המכנסיים או החולצה (ירכית - לחיילות ולאוכלוסיית הצנחנים בלבד).
27. אין ללבוש סוודר מעל הירכית.

מדי ב':

28. **חל איסור לנוע במדי ב' עם פאצ'ים, שמות, סמלי יחידה ודגל, למעט יחידות שאושרו לנוע במדי ב' ייחודיים** (היחידות להן אושרו מדי ב' ייחודיים: מתפ"ש, קש"ח, פקע"ר, מרכז הובלה וגורמים נוספים שקיבלו אישור לכך).
29. התנועה (כולל הגעה ויציאה) בבסיס המטה הכללי (הקריה) לכלל הדרגות תהיה במדי א' בלבד.
30. **חל איסור לנוע עם פאצ'ים או סמלים שלא אושרו בוועדת הסמלים המטכ"לית.**

מדי לחימה:

31. תנועה במדי לחימה תבוצע במקרים הבאים ורק ליחידות שניתן להן אישור לכך.
    - א. לחימה.
    - ב. פעילות מבצעית כהגדרתה בפקודה.
    - ג. אימון (רק בפעילות הרלוונטית באימון שבסיומה ינועו על במדים מלאים).
    - ד. מדי לחימה חסיני אש המנופקים ע"י צה"ל בלבד.

סיכות וסמלים:

32. מותר השימוש בסיכות ובסמלים תקניים בלבד, כפי שאושרו בוועדת הסמלים המטכ"לית.
33. לאחרונה אנו עדים לתופעות פסולות של ענידת סמלים האסורים לענידה.

חל איסור לענוד סמלים (על מדים, על קסדות וכיו"ב) שלא אושרו בוועדת הסמלים המטכ"לית.

גופייה/חולצת T :

34. חייל רשאי ללבוש מתחת לחולצת המדים גופייה, כאמור להלן. למען הסר ספק, חייל רשאי לא ללבוש גופייה מתחת לחולצת המדים.

35. **בחלקה העליון של הגופייה או החולצה לא יהיה כל רישום,** ציור או סימן אחר. מצורפת תמונה להמחשה :

36. ליחידות שלהן אישור מיוחד תנופק, לצורך **פעילות מבצעית** בלבד, גופייה או חולצה בצבע שחור. התנועה בגופייה או חולצה בצבע שחור תעשה על מדי ב' בלבד.

- **"פעילות מבצעית"** – פעילות לחימה, מארבים ופשיטות, שלא בזמן מלחמה, לרבות סיוע ליחידות המבצעות פעילות זו, בהתאם להגדרה בפ"מ 33.0213.

37. הגופייה או החולצה עשויה להיות עם מפתח עגול או בצורת "V". חל איסור על לבישת גופייה בעלת צווארון "גולף" (צווארון גבוה).

38. שולי הגופייה או החולצה לא יבלטו מתחת לשרוולי החולצה או מעל לצווארון החולצה.

39. צבע הגופייה יהיה כלהלן :

עבור חייל	מדי א'	מדי ב'
בשירות החובה	לבן או ירוק-זית	לבן או ירוק-זית
בשירות הקבע שאינו זכאי למדי הקבע	לבן או ירוק-זית	ירוק-זית
בשירות הקבע הזכאי למדי הקבע	לבן	ירוק-זית

ציצית :

40. חייל רשאי ללבוש ציצית מתחת לחולצה, ולהוציא את גדילי הציצית מחוץ לחולצה.

מכנסיים:

41. אלה יהיו רשאים ללבוש מכנסי "קופיקו" (מכנסיים בעלי שני כיסים פנימיים קדמיים):

א. חייל שמינו זכר המשרת בזרוע האוויר והחלל או בזרוע הים.

ב. חייל וחיילת בשירות הקבע (לגבי אשת קבע – ניתן ללבוש חולצת גברים).

42. אלה יהיו רשאים ללבוש מכנסי א' מדגם דגמ"ח (מכנסיים בעלי שלושה כיסים חיצוניים בצדי המכנסיים):

א. חייל שמינו זכר שאינו זכאי למדי זרוע האוויר והחלל, זרוע הים או מדי הקבע.

ב. חיילת המוצבת במקצוע לחימה אשר הונפקו לה מכנסיים אלה על ידי צה"ל בתעודת ציוד אישי (טופס 1004).

43. חייל הנע במכנסי א' מדגם דגמ"ח ינעל נעליים גבוהות **בלבד**.

44. הרחבה או הצרה של המכנסיים מותרת באזור המותניים בלבד. **חל איסור** לשנות את גזרת המכנסיים על ידי הנמכת קו המותניים לשם יצירת מכנסיים בעלי גזרה נמוכה.

45. **קיצור של המכנסיים (מכפלת) ייעשה כך שהמכנסיים לא יהיו גבוהים מפיקת הקרסול או נמוכים מעקב הנעל**, פרט לחיילים או חיילות שנועלים נעליים גבוהות.
מצורפות תמונות להמחשה:

46. תנועה במכנסיים שלא עם נעליים גבוהות מחייבת ביצוע מכפלת במכנסיים.

תדמיתך!

חצאית:

47. חיילת בשירות החובה אינה רשאית ללבוש חצאית (למעט חיילות היחידה הטקסית באירועים ממלכתיים, על-פי הנחיות אכ"א – ענף המשטר והמשמעת). האמור כאן אינו חל על חיילת המקיימת אורח חיים דתי, שנופקה לה חצאית בהתאם לתעודת ציוד אישי (טופס 1004) ובכפוף לאישור הרבנות הצבאית.
48. חיילת בשירות הקבע רשאית ללבוש חצאית בצבע חילי.
49. אורך החצאית לא יהיה קצר מ-3 ס"מ מתחת לפיקת הברך.

חגורה:

50. חייל יחגור חגורה, כמפורט להלן:

א. אבזם החגורה הינו אבזם צורן ברוחב 3.5 ס"מ בגוון מושחם, למעט אלה:

1) בזרוע האוויר והחלל – בגוון כסף.
2) בזרוע הים ולתזמורת צה"ל – בגוון מוזהב.

ב. החגורה תושחל דרך כל לולאות המכנסיים ותיחגר מעל המכנסיים, מתחת לירכית הבנות או מעל לירכית הצנחנים.

ג. חייל הזכאי למדי הקבע יחגור חגורה בצבע ירוק – כהה, למעט אלה:

1) זרוע האוויר והחלל – בצבע כחול.
2) זרוע הים – בצבע שחור.
3) זרוע הים – קצין או נגד הלובש את מדי הייצוג (מדים לבנים) של זרוע הים, יחגור חגורה דקה לבנה בעלת אבזם מוזהב.
4) תזמורת צה"ל (בהופעה) – חגורה אדומה.

ד. חייל שאינו זכאי למדי הקבע יחגור חגורת שימוש כללי ("ש"כ") בצבע ירוק-זית, למעט אלה:

1) זרוע האוויר והחלל – חגורת ש"כ בצבע אפור-כחול.
2) זרוע הים – חגורת ש"כ בצבע שחור וחגורת ש"כ צרה בצבע שחור כאשר נעים במדים הייצוגיים.
3) תזמורת צה"ל (בהופעה) – חגורה אדומה.

גרביים:

51. חייל יגרוב גרביים מהסוג שמנפק צה"ל או גרביים פרטיים בגוון אפור או שחור.
52. הגרביים יהיו ללא דוגמאות או קישוטים.
53. משרת קבע בזרוע הים, הזכאי לנעליים חצאיות לבנות רשאי לנוע בגרביים בגוון לבן, בעת שהוא נועל נעליים כאמור.
54. חיילת תגרוב גרביים כמפורט להלן:

א. גרביים קצרים שמנפק צה"ל, גרבי ניילון בצבע גוף או גרביים פרטיים, חלקים, בגוון אפור, שחור או לבן.

ב. חיילת הלובשת חצאית ונועלת נעליים – תגרוב גרביים לבנים קצרים או גרבי ניילון ארוכים בצבע הגוף. בנוסף, חיילת המקיימת אורח חיים דתי הלובשת חצאית רשאית לגרוב גרבונים בכל עובי וסוג (עבים/דקים) בצבע העור בלבד.

ג. חיילת הנועלת נעליים גבוהות, תגרוב גרביים בצבע אפור או שחור.

ד. חיילת הנועלת נעליים חצאיות או נעלי שלושה-רבעים תגרוב גרביים בצבע אפור, שחור או לבן.

ה. הגרביים יהיו ללא דוגמאות או קישוטים.

גומיות למכנסיים:

55. חייל הנועל נעליים גבוהות (נעלי שלושה-רבעים אינן נעליים גבוהות) יקפל את המכנסיים ויהדקם מעל הנעליים באמצעות גומיות (הגומיות יהיו בצדם הפנימי של המכנסיים) ויכניס את סרח השרוך לתוך הנעל.

נעליים:

חל איסור מוחלט על תנועה בנעלי הרים ביחידות צה"ל בהתאם להנחיה של רח"ט המבצעים והח"מ.

נעליים – חיילים שמינם זכר:

56. חייל בשירות החובה ינעל נעליים מהסוג **שמנפק צה"ל בלבד**.

57. זכאות לנעליים מיוחדות מפורטת בנספח י"ג בהק"א 33-05-01.

58. חייל בשירות הקבע ינעל **נעליים חצאיות או שלושה-רבעים בלבד**, שיהיו מעור או דמוי עור. צבע הנעליים, לרבות עקבי הנעליים, יהיה שחור אחיד, חלק ולא מבריק. **הנעליים ישרכו בשרוכים בלבד** ללא קישוט או אבזם, לרבות סמל החברה שייצרה את הנעליים. חרטום הנעליים יהיה מעוגל וללא תפרים. גובה עקב הנעליים יהיה 2 ס"מ, לכל היותר.

59. חרף האמור לעיל, השימוש בנעליים גבוהות (מהסוג שמנפק הצבא) יאושר במקרים הבאים:
   א. בעת לבישת מדי ב'.
   ב. בעת לבישת מדי א' – במכנסיים מסוג דגמ"ח או למשרתים בדרג הנפרס ברמ"פ א' ומעלה בלבד.

נעליים מיוחדות ללוחמים:

60. למען הסר ספק, בקשה לאישור נעליים מיוחדות ללוחמים ביחידה כפריט לבוש – להופעה בבגדי עבודה בלבד, תידון על ידי ועדת הלבוש הצה"לית, כמפורט בהק"א.

61. נעליים אדומות גבוהות ליחידות מזכות – יסופקו ליחידות כמפורט בנספח י"ג בהק"א 33-05-01:

א. משרת קבע ששירת ביחידה מזכה, כמפורט בנספח י"ג להק"א, במשך שנה וחצי לפחות, במצטבר, יהיה רשאי להמשיך לנעול נעליים אלו גם לאחר עזיבתו את היחידה המזכה.

ב. האמור בסעיף קטן א' יחול אף על חייל בשירות החובה שסיים מסלול לחימה ושירת במשך 18 חודשי שירות, לפחות, ביחידה מזכה.

נעלי בטיחות:

62. נעלי בטיחות יסופקו לחייל אשר עובד בעבודות אשר דורשות נעלי בטיחות בהתאם לחוק הבטיחות בעבודה.

נעליים - חיילות:

63. חיילת בשירות החובה תנעל נעליים **שמנפק צה"ל בלבד**.

64. חיילת בשירות חובה לא תנעל נעליים גבוהות, לבד מחיילת המוצבת בתפקידי לחימה ובמקצועות שאושרו לכך, על-פי תעודת ציוד אישי (טופס 1004). חיילת הזכאית לנעליים גבוהות, תכניס את סרח השרוך לתוך הנעליים ותהדק את המכנסיים מעל הנעליים באמצעות גומיות (הגומיות יהיו בצדם הפנימי של המכנסיים).

65. חיילת תנעל את נעליה כשהן קשורות ורכוסות היטב ומהודקות לרגל.

66. חיילת בשירות הקבע תנעל נעליים כמפורט להלן:

א. נעליים חצאיות, נעלי שלושה רבעים, או מגפיים מעור חלק או דמוי עור, בצבע שחור אחיד (כולל סוליה ועקב הנעל), עם שרוכים, רוכסן, צמדן (סקוטש) או בלעדיהם, או מגפיים חלקים בחזותם, עם רוכסן או בלעדיו, ללא קישוטים, הנשרכים בשרוכים ברצועות או בלעדיהם. חרטום הנעליים או המגפיים יהיה מעוגל או מרובע, ללא קישוטים או אבזמים. גובה עקב הנעליים או המגפיים יהיה 7 ס"מ, לכל היותר.

ב. חיילת בשירות הקבע, תנעל מגפיים עם מכנסיים בלבד. חזית המגפיים תהא בהתאם לאמור בסעיף קטן א' לעיל. המגפיים יהיו תמיד מתחת למכנסיים.

67. השימוש בנעליים גבוהות (מהסוג שמנפק הצבא) בשירות חובה ובקבע, לרבות השימוש בנעליים מיוחדות ללוחמות, יאושר במקרים הבאים בלבד:

א. בעת לבישת מדי ב'.

ב. בעת לבישת מדי א' – במכנסיים מסוג דגמ"ח או למשרתות בדרג הנפרס ברמ"פ א' ומעלה בלבד.

ג. בשירות חובה בלבד – במקרים בהם נופקו נעליים גבוהות בהתאם לזכאות.

נעלי ספורט או נעליים שאינן תקניות:

68. על חיילים בשירות הסדיר חל איסור לנעול נעלי ספורט או כל סוג נעליים אחרות שאינן עומדות בהנחיות המפורטות בהוראה זו.

נעליים חצאיות לחיילי חובה:

69. ליחידות המאושרות לנעילת נעליים חצאיות בהתאם למפורט בהק״א 33-05-01, הנעליים החצאיות יהיו צבאיות בלבד.

פטור רפואי מנעליים:

70. חייל/חיילת בשירות החובה, שקבע לו/ה רופא צבאי פטור מנעילת נעליים צבאיות לתקופה של עד 14 ימים, ינעל/תנעל נעליים אזרחיות שברשותו/ה.

71. חייל בשירות החובה שקבע לו רופא צבאי מורשה, על-ידי מקרפ״ר ענף רת״ם, פטור זמני מעל 14 ימים או פטור קבוע מנעליים צבאיות, תפנה יחידתו למרה״ס/ענף ציוד לוגיסטי לשם קבלת נעליים חצאיות מתאימות/נעליים מותאמות, בהתאם לאמור בנספח י״ג בהק״א 33-05-01. ככל שהנעליים שנופקו ע״י מרה״ס/ענף ציוד לוגיסטי אינן עונות על הצרכים הרפואיים של החייל, יוכל החייל להשתמש בנעליים אזרחיות כמפורט להלן:
נעליים חצאיות, נעלי שלושה רבעים מעור חלק או דמוי עור, בצבע שחור אחיד, בעלות שרוכים, ללא קישוטים. חרטום הנעליים יהיה מעוגל או מרובע, ללא קישוטים או אבזמים. סוליית הנעל תהיה שטוחה ובגובה עד 2 ס״מ (לא נעלי ספורט).

72. חיילת בשירות החובה, שקבע לה רופא צבאי מורשה, על ידי מקרפ״ר ענף רת״ם פטור זמני מעל ל-14 יום או קבוע מנעילת נעליים צבאיות, תנעל נעליים אזרחיות שברשותה, כמפורט להלן: נעליים חצאיות או נעלי שלושה רבעים. הנעליים יהיו מעור, או דמוי עור, חלקות ואינן מבריקות, בצבע שחור אחיד, עם שרוכים, רוכסן, צמדן (סקוטש) או בלעדיהם. חרטום הנעליים יהיה מעוגל או מרובע וללא קישוט, כיתוב או אבזם, לרבות סמל החברה שייצרה את הנעליים, גובה עקב הנעליים יהיה 2 ס״מ לכל היותר. רוחב סוליית הנעל לא יחרוג מחצי ס״מ מרוחב הנעל.

73. פטור לנעליים אורתופדיות: חייל בשירות החובה או בשירות מילואים פעיל רשאי לנעול נעלי שלושה רבעים אורתופדיות (באישור רופא צבאי מוסמך בלבד), שעליהן חלים כל הכללים החלים על נעליים חצאיות, כמפורט לגבי אוכלוסיית החיילים בשירות קבע.

74. האמור בסעיף זה, בנושא פטור רפואי מנעליים, יחול על מדי א׳ ומדי ב׳.

נעליים שאינן עשויות מעור:

75. אלה יהיו זכאים לנעול נעליים שאינן מעור:

א. חייל המקיים אורח חיים טבעוני או צמחוני, המחייבו להימנע מנעילת נעליים העשויות עור.

ב. חייל המשתייך לעדת העבריים מדימונה.

76. רע״ן המשטר והמשמעת רשאי לאשר חריגים שלא בהתאם להוראות פקודה זו, מטעמים מיוחדים ובמידת הצורך לאחר שנועץ במפצ״ר-יעח״ק.

77. אישור פריט לבוש זה אינו מותנה בהכרתו של החייל כטבעוני/צמחוני לצורך קבלת הטבות אחרות.

78. בצום יום הכיפורים ובצום ט׳ באב, רשאי חייל המקיים את מנהג הצום לנעול נעליים שאין בהן חלקי עור.

סנדלים:

79. חיילת בשירות החובה:

א. חיילת בשירות החובה רשאית לנעול סנדלי עור או דמוי עור שצבעם שחור, ללא קישוטים (כדוגמת ציור, חרוזים, צביעה, רקמה), בעלי רצועה אחת מלפנים, אחידה ושלמה, או רצועה אחת מלפנים המחוברת בשני חלקיה באבזם או בצמדן (סקוטש), אשר רוחבה 2.5 ס״מ וכן רצועה נוספת הרוכסת על הקרסול ונסגרת באמצעות אבזם או צמדן. גובה עקב הסנדלים יהיה 2 ס״מ, לכל היותר.

ב. **ככלל <u>רשאי מפקד</u> לאסור על חיילת נעילת סנדלים בנסיבות מיוחדות כדוגמת פעילות יחידתית, טקסים, מזג אוויר וכיו״ב.**

80. חיילת בשירות הקבע:

א. חיילת בשירות הקבע רשאית לנעול סנדלים, כמפורט להלן: סנדלי עור או דמויי עור שצבעם שחור, ללא קישוטים, הנסגרים מאחור באבזם או בצמדן (סקוטש). אין הגבלה על מספר רצועות הסנדלים. ניתן לנוע אף בסנדלים בעלי רצועות מצטלבות. גובה עקב הסנדלים יהיה 7 ס״מ, לכל היותר. קוטר העקב לא ייעלה על 3 ס״מ, אורכו ורוחבו של העקב לא יעלו על 4 ס״מ. חל איסור על נעילת סנדלי אצבע.

ב. חיילת בשירות הקבע רשאית לנוע בסנדלים שסולייתם עשויה שעם ואינה חורגת מגובה 2 ס״מ.

81. **חיילת לא תגרוב גרביים בעת שהיא נועלת סנדלים.**

82. חל איסור לנוע בסנדלים עם פריטי לבוש חורפיים כמצוין בהק״א 33-05-01.

83. חיילת **בשירות חובה ובקבע לא תנעל סנדלים עם בגדי עבודה.**

84. נעילת סנדלים תקניים מותרת בין התאריכים ה-1 באפריל עד ה-1 בנובמבר.

85. חיילת לא תנעל סנדלי פלטפורמה.

86. לא ניתן לאשר שימוש בסנדלים על ידי מפקדים בניגוד להוראה זו.

87. מצורפות תמונות לסוגי הסנדלים המאושרים/לא מאושרים:

עטיית מסכות פה-אף (בצל נגיף הקורונה):

88. צבעי המסכות המאושרים בצה"ל:

א. מסכות רפואיות בצבעים: שחור, כחול, ירוק, לבן או אפור, בצבע אחיד, ללא סמלים, כיתוב או קישוטים.

ב. מסכות בד בצבעים: שחור, כחול, ירוק זית, לבן או אפור, בצבע אחיד, ללא סמלים, כיתוב או קישוטים.

הופעתך
קובעת את
תדמיתך!

משמעת הצדעה:

89. **ההצדעה היא ברכת שלום צבאית;** זו הדרך בה חייל חולק כבוד למפקד או חייל אחר, וכן היא הביטוי הצבאי לכיבוד המדינה (כולל מדינות זרות), ראשיה, סמליה, דגלה והמנונה.

90. **החייבים בהצדעה:**

א. כל חייל – בכפוף לאמור בפ"מ 33.0913 "משמעת הצדעה".

ב. כל מי שמצדיעים לו – משיב בהצדעה.

91. **חובה להצדיע למפקד שדרגתו אל"ם ומעלה.** מפקד יחידה בדרגת סא"ל רשאי לדרוש נהלי הצדעה מחמירים יותר ביחידתו, ובלבד שדרישות אלה יוצגו בבירור בפתח היחידה ויעוגנו בפקודות הקבע שלה.

92. חובת ההצדעה חלה בשעות האור. בשעות החשיכה יש להצדיע רק במקום שבו התאורה מאפשרת זיהוי של הדרגה.

93. על חייל להצדיע לאישיות ממלכתית בכל עת שהוא פוגש בה, וכן אם הוא פונה אליה או בנפרד ממנה.

94. בטקס או במסדר צבאי בהינתן הפקודה "דגל נשק", בעת השמעת ההמנון הלאומי או המנון של מדינה זרה, בהישמע תרועת כבוד או תרועת הצדעה, בעת הנפת הדגל והורדתו, בלוויה או באזכרה צבאית – בעת שחיילי משמר הכבוד מדגלים את נשקם, בהישמע תרועת אבל, בעת הורדת דגל המדינה לחצי התורן ובעת ירי מטח כבוד, או בכל מהלך טקסי המחייב הצדעה בהתאם לפקודה, **יצדיעו קצינים ונגדים בדרגת סמ"ר (בשירות קבע) ומעלה.**

95. במקרים המפורטים בסעיף 94 לעיל, חיילים **בשירות חובה** שדרגתם **עד סמ"ר כולל** יעברו לעמידת דום.

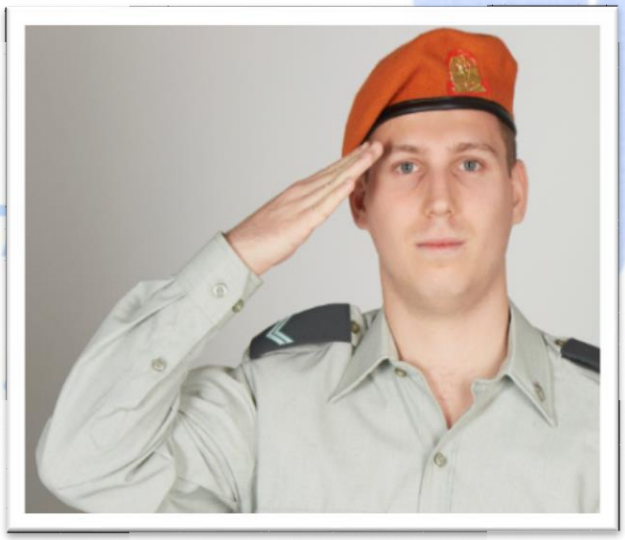

תספורת וגילוח:

96. חייל שמינו זכר:

א. שערות ראשו של חייל תהיינה קצרות.

מצורפות תמונות להמחשה:

ב. חייל לא ינוע בתספורת עם מדרגה בשיער. ניתן שיהיו הבדלים בין אורך השיער בצדדים ומאחור (באותו האורך) לחלק העליון, אך **המעבר בין האורכים השונים יעשה בצורה מדורגת וחלקה, עם טשטוש המעבר בין האורכים** (ללא "מדרגה" בשיער). במידה וניתן לראות את המעבר בין שני האורכים, התספורת **אינה תקינה.**

חייל לא יגלח חלקים משיער ראשו ולא יגדל בלורית או ציצית שיער ארוכות, החורגות מהקו האחיד של תספורתו. מצורפת תמונה להמחשת מדרגה בשיער:

ג. חייל רשאי לצבוע את שערותיו, ובלבד שהצביעה תהא בגוון אחיד. הצבע שבו ייצבע השיער יהיה זהה או קרוב לצבע שערותיו הטבעי של החייל. הצביעה תתבצע על השיער כולו ולא על חלקים ממנו.

ד. תספורות החורגות מהנחיות אלו אינן תקניות כגון תספורת מוהיקני, גילוח של צדי הראש בלבד, גילוח "ציורים" וכד'. מצורפת תמונה להמחשה:

ה. אורך הפאות לא יעבור את קו **אמצע האוזן**. הפאות ירדו בקו ישר ויהיו ברוחב אחיד (מתחילת צמיחתן).

מצורפת תמונה להמחשה:

ו. על אף האמור לעיל, חייל המקיים אורח חיים דתי יהיה רשאי כדלקמן:

1) להאריך את פאותיו עד לקו תנוך האוזן, בתנאי שפאות אלה ירדו בקו ישר ויהיו ברוחב אחיד (מתחילת צמיחתן).

2) לגדל פאות מסתלסלות, שיהיו סדורות מאחורי אוזניו.

3) לנהוג מנהגי גילוח ותספורת בחגים ובמועדים כאמור בסעיף 44 בהק"א 33-05-01.

ז. פטור רפואי מתספורת:

1) חייל שאינו יכול לעמוד בהנחיות האמורות לעיל בנושא התספורת מסיבה רפואית, יפנה לקבלת אישור מקר"פ פעילה – ענף המיון הרפואי במקרפ"ר.

2) חייל שמסיבה רפואית קיבל פטור מתספורת יועסק בתפקיד ייצוגי, כגון נגן בתזמורת צה"ל, משמר כבוד, זקיף וכיו"ב, רק באישור רמ"ט אכ"א.

3) חייל שמסיבה רפואית קיבל פטור מתספורת לא יורשה לחרוג מהנחיות פרק זה ולהסתפר תספורת שאינה תקנית כגון תספורת מוהיקני, גילוח של צדי הראש בלבד, גילוח "ציורים" וכיו"ב. מצורפת תמונה להמחשה:

97. תסרוקתה של חיילת תהיה כמפורט להלן:

א. חיילת **לא תגלח** את שער ראשה או חלקים ממנו.

ב. חיילת רשאית לנוע עם תספורת עם הבדלים בין אורך השיער בחלקים השונים אך המעבר בין האורכים השונים ייעשה בצורה מדורגת וחלקה (ללא "מדרגה").

ג. חיילת ששערה קצר, לא תגדל בלורית או ציצית שיער ארוכות, החורגות מהקו האחיד של תספורתה.

ד. שיער אסוף:

1) **חיילת בשירות החובה** תאסוף את שיערה במלואו על העורף או על הקודקוד, אם אורך השיער עובר את הקו העליון של צווארון החולצה. השיער ייאסף בסיכה, בגומייה או ב"סיכת בננה" בצבע שחור או חום, ללא כל קישוט על גבי פריטים אלה.

2) יובהר, כי לבד מהפריטים המפורטים לעיל, חל איסור על קישוטי שיער למיניהם ועל תופסי שיער ("קליפס"). מצורפות תמונות להמחשה:

3) **חיילת בשירות הקבע** תאסוף את שיערה במלואו על העורף או על הקודקוד, אם אורך השיער עובר את קו כותפות המדים או אם השיער נשען עליו.

4) השיער ייאסף בסיכה, בגומייה או ב"סיכת בננה" בצבע שחור או חום, ללא כל קישוט על גבי פריטים אלה.

5) בנוסף לאמור בסעיף קטן 4 לעיל, **חיילת בשירות הקבע בלבד**, תאסוף את שיערה, **גם באמצעות "קליפס"** אחד בלבד, **שגודלו עד 8 ס"מ**, בצבע **שחור בלבד**.
הקליפס יהיה חלק, ללא קישוטים וללא צבעים מנצנצים.

6) חיילת בשירות הקבע האוספת את שיערה באמצעות "קליפס" **תאסוף את כל השיער ולא רק חלק ממנו.**

מצורפות תמונות להמחשה:

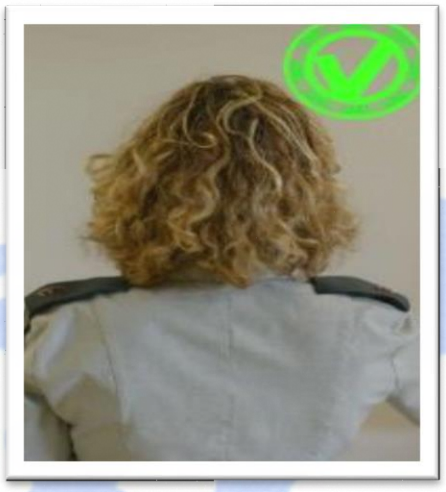

7) **חיילת האוספת את שיערה, תאסוף את כל השיער ולא רק חלק ממנו.**

8) שיער קלוע בצמה אחת או במספר צמות, ובלבד שהשיער יהיה אסוף כולו מאחור.

9) אין לקלוע שיער בצורת "ראסטות".

ה. חיילת רשאית לצבוע את שערה בגוון טבעי **בלבד**. חיילת לא תצבע את שערה ביותר משני גוונים טבעיים. גוונים אלו יהיו משולבים בשיער כולו ולא חלקים ממנו. הגוונים יצבעו משורש השערה ולכל אורכה. למען הסר ספק, לא ניתן לצבוע חלקים בשיער, יש לצבוע את השיער במלואו. מצורפת תמונה להמחשה.

חל איסור לצבוע את השיער בגוונים לא טבעיים. בנוסף, השיער לא צבוע במלואו

גילוח וגידול זקן או שפם:

98. חלה חובה על חייל לגלח את פניו מידי יום, לפני מסדר הבוקר או בטרם יציאתו למקום שירותו. בסדרות אימונים, בשדה או בתנאי תעסוקה מיוחדים, רשאי מפקד היחידה לקבוע בפקודות השגרה היומיות מועד אחר לגילוח היומי. יובהר כי אין לכפות על חייל גילוח בשבת, אף אם הוא בתפקיד.

99. חייל לא יגדל זקן או שפם, למעט אם קיבל היתר חריג לכך, כמפורט בהתאם לאמור בסעיף 43 בהק"א 33-05-01.

ציפורניים - לק:

100. חייל שמינו זכר הלובש מדים, לא יצבע את ציפורני ידיו ולא את ציפורני רגליו.

101. חיילת (בשירות חובה וקבע) רשאית לצבוע את ציפורני ידיה ואת ציפורני רגליה **בלק שקוף, בלק ורוד בהיר או בלק לבן פנינה**, ללא צבעים זוהרים, זרחניים ומנצנצים. **צבע הלק יהיה אחיד** ויימרח על כל הציפורן במלואה ועל כל הציפורניים בכללותן, **ולא יכלול קישוטים**, פרט לצבע אחד אחיד כאמור.

102. בנוסף לאמור בסעיף הקודם, חיילת (בשירות חובה וקבע) רשאית לצבוע את ציפורני ידיה ואת ציפורני רגליה בשני גווני לק (פרנץ') בהתאם לצבעי הלק המותרים בסעיף 101.

103. בנוסף, חיילת **בשירות הקבע בלבד**, רשאית לצבוע את ציפורניה בלק בצבעים הבאים: **אדום,** (אדום בגוון המשמש לפריטי לבוש צבאיים כגון רקע לדרגות וכיו"ב), **בורדו, ורוד בכל הגוונים, סגול בהיר, חום בהיר, אפור בהיר ושחור. ללא צבעים זוהרים, זרחניים ומנצנצים.** צבע הלק יהיה אחיד ויימרח על כל הציפורן במלואה ועל כל הציפורניים בכללותן, **ולא יכלול קישוטים**, פרט לצבע אחד אחיד כאמור.

104. ציפורני כל האצבעות יהיו צבועות בצבע אחיד. למען הסר ספק, אין מניעה לצבוע את ציפורני הידיים בצבע שונה מציפורני הרגליים ובלבד שצבעים אלה מאושרים לפי הוראה זו.

105. למען הסר ספק, חל איסור בשימוש בצבעי לק שאינם מהלקים המאושרים המפורטים מעלה כדוגמת: "טיפקס". מצורפת תמונה להמחשה:

עדיים - תכשיטים:

106. חייל שמינו זכר, הלובש מדים, אינו רשאי לענוד כל עדיים, פרט למפורטים להלן:

א. טבעת נישואין.

ב. שרשרת אחת בלבד לצוואר עשויה מתכת, שקוטרה 3 מ"מ, לכל היותר, עם תליון אחד שקוטרו 3 ס"מ, לכל היותר. למען הסר ספק, השרשרת תהיה מוסתרת מתחת לחולצת המדים או הגופייה. חל איסור לנוע עם השרשרת כשהיא גלויה לעין ותלויה מחוץ לחולצה.

107. חיילת בשירות החובה הלובשת מדים אינה רשאית לענוד כל עדיים, פרט למפורטים להלן:

א. שתי טבעות שרוחבן עד 1.5 ס"מ, ואם היא נשואה, תהא רשאית לענוד גם טבעת נישואין. הטבעות ייענדו על אצבעות הידיים בלבד.

ב. שרשרת אחת בלבד לצוואר, עשויה מתכת, שקוטרה 3 מ"מ, לכל היותר, עם תליון אחד שקוטרו 3 ס"מ, לכל היותר. חל איסור על ענידת שרשרת הצמודה לצוואר (קולר). למען הסר ספק, השרשרת תהיה מוסתרת מתחת לחולצת המדים או הגופייה. חל איסור לנוע עם השרשרת כשהיא גלויה לעין ותלויה מחוץ לחולצה.

ג. צמיד מתכת על אחת האמות בלבד שרוחבו 2 ס"מ, לכל היותר.

ד. **זוג עגילים אחד בלבד**, עגיל בכל אוזן. עגיליה של חיילת בשירות החובה יהיו צמודים לתנוך האוזן (ולא יבלטו מתנוך האוזן).

108. חיילת בשירות הקבע בלבד הלובשת מדים, רשאית לענוד עדיים, כמפורט להלן:

א. **עד ארבע טבעות** שרוחבן עד 1.5 ס"מ הטבעות ייענדו על אצבעות הידיים בלבד.

ב. **עד שתי שרשראות לצוואר**. כל שרשרת תהא עשויה מתכת, שקוטרה 3 מ"מ, לכל היותר, עם תליון אחד שקוטרו 3 ס"מ, לכל היותר. חל איסור על ענידת שרשרת הצמודה לצוואר (קולר). למען הסר ספק, השרשרת תהיה מוסתרת מתחת לחולצת המדים או הגופייה. חל איסור לנוע עם השרשרת כשהיא גלויה לעין ותלויה מחוץ לחולצה.

ג. **עד שני צמידים, על כל אחת מהאמות** (עד ארבעה צמידים בסך הכול) **צמידי מתכת**, רוחב כל אחד מהם עד 2 ס"מ לכל היותר.

- **יתר סעיפי ההק"א בנושא תכשיטים - ללא שינוי.**

ד. **זוג עגילים אחד בלבד**, עגיל בכל אוזן. עגיליה של חיילת בשירות הקבע, ניתן שיבלטו מתנוך האוזן 1.5 ס"מ, לכל היותר.

מצורפות תמונות להמחשה:

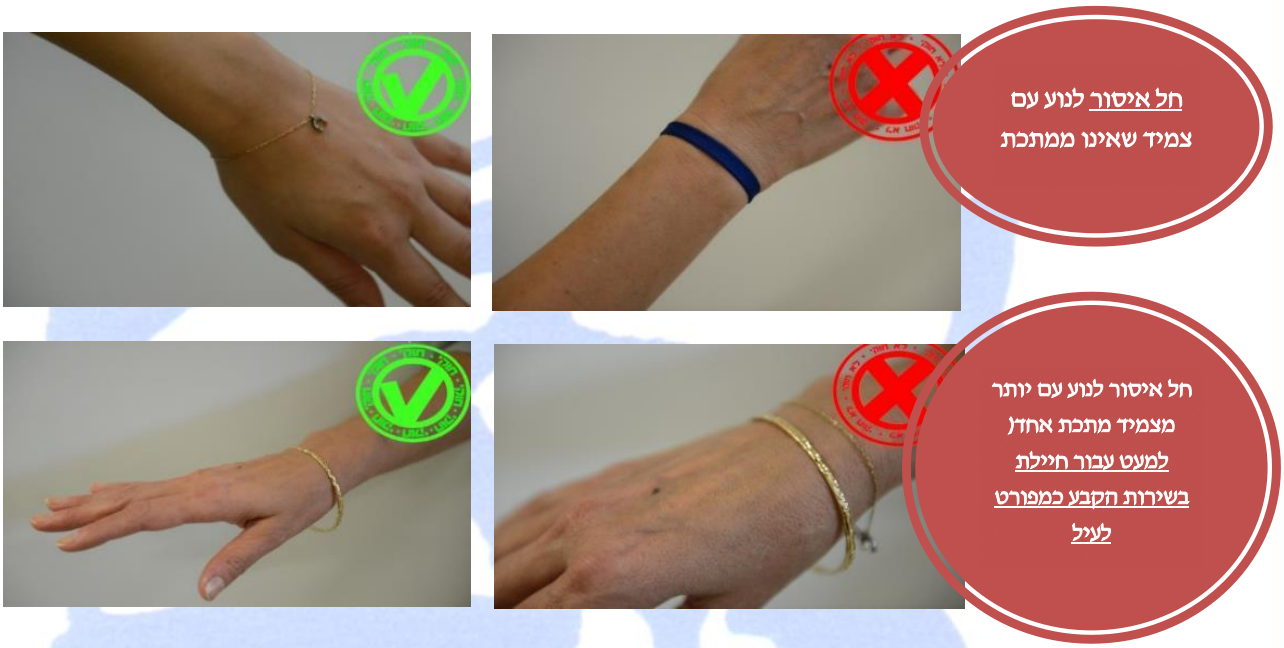

109. חייל לא יענוד עגיל/"פירסינג" במקומות גלויים לעין בגופו. למען הסר ספק, האמור מתייחס אף לחיילת. בנוסף, יש להדגיש כי כיסוי הפירסינג באמצעות מדבקות, פלסטרים וכיו"ב נחשב כענידת הפירסינג בניגוד לפקודות.

מצורפות תמונות להמחשה:

משקפי שמש:

110. "משקפי שמש" – משקפיים, שייעודם להגן על העיניים מפגיעתן של קרני השמש, ואשר חזותם מעידה כי זו מטרתם.

111. כל חייל רשאי להרכיב משקפי שמש, במגבלות המפורטות להלן:

א. בשעות הפעילות לא ירכיב חייל משקפי שמש במקום שאין בו צורך להגן על עיניו מפני קרני השמש (כיתות לימוד, מבנים מקורים וכיו"ב).

ב. בבסיסי הכליאה, הרכבת משקפיים על ידי הכלואים תתאפשר על פי האמור בה.מ. קמצ"ר 3402 ס' 50 או בהתאם להוראה רפואית כמפורט בסעיף משנה ה' להלן.

ג. מבלי לגרוע מהאמור לעיל, מפקד שהוא קצין ו/או נגד היחידה רשאי להורות לחייל שלא להרכיב משקפי שמש מטעמים מבצעיים או בטיחותיים, וכן בטקסים רשמיים או במסדרים.

ד. מפקד שהוא קצין ו/או נגד היחידה רשאי להגביל את גודל משקפי השמש, צבעם וצורתם באירועים רשמיים או למי שנושא תפקידים ייצוגיים. בכל מקרה, המגבלה לא תהיה מעבר לנדרש בנסיבות המקרה.

ה. במקרים חריגים רשאים גורמי מקרפ״ר להורות על הרכבת משקפי שמש כמענה לבעיה רפואית ספציפית.

דרגות:

112. קצינים ונגדים העונדים דרגות כתף:

א. קצינים יענדו דרגות א׳ ממתכת על חולצה.

ב. נגדים יענדו דרגות א׳ רקומות על חולצה.

ג. דרגות שדה יענדו אך ורק על בגדי עבודה.

113. חוגרים עד דרגת סמ״ר:

א. חוגר מדרגת רב״ט עד סמ״ר יענוד דרגה על כל בגד עליון.

ב. סימני הדרגה ייתפרו במקביל לקו התפר של הכותפת. הצד הקדמי יהיה מוגבה ביחס לצד האחורי, על כל אחד מן השרוולים. על גבי ירכית קצרה, תיתפר הדרגה מעל המכפלת החיצונית של השרוול.

ג. מרכז סימני הדרגה יהיה בקו אחד עם מרכז הכותפת.

ד. הקצה העליון של סימן הדרגה יהיה מופנה כלפי החזה, 13 ס״מ מתפר השרוול, ואילו הקצה התחתון של סימן הדרגה יהיה מופנה כלפי הגב.

ה. דרגת הסמ״ר – סימן עלה הגפן יירקם במרכז סימן הדרגה בעל שלושה סרטים (דרגת הסמל).

לבישת מדים במשמר כבוד וטקסים רשמיים:

114. חייל, שאושר להשתתף במשמר כבוד ו/או בטקס רשמי יופיע על-פי הכללים הבאים:

א. ילבש מדים ייצוגיים של הזרוע, כולל הכומתות/ הכובעים המתאימים (שוטרים צבאיים בהתאם להוראות קמצ״ר).

ב. ינעל נעליים סגורות בלבד.

ג. חיילות יאספו את השיער במלואו על העורף או על הקדקוד.

ד. צביעת הציפורניים תתאפשר בלק חסר צבע בלבד.

ה. ללא משקפי שמש.

אוזניות:

115. חייל הלובש מדי צה"ל לא ינוע עם אוזניות בזמן תנועה רגלית. חייל רשאי לנוע עם אוזניה בודדת אחת באוזנו לצורך דיבור בטלפון. למען הסר ספק, סעיף זה אינו חל על חייל שקיבל אישור חריג לכך מסיבות רפואיות או לצורכי תפקיד.

מצ"ב מספר תמונות להמחשה:

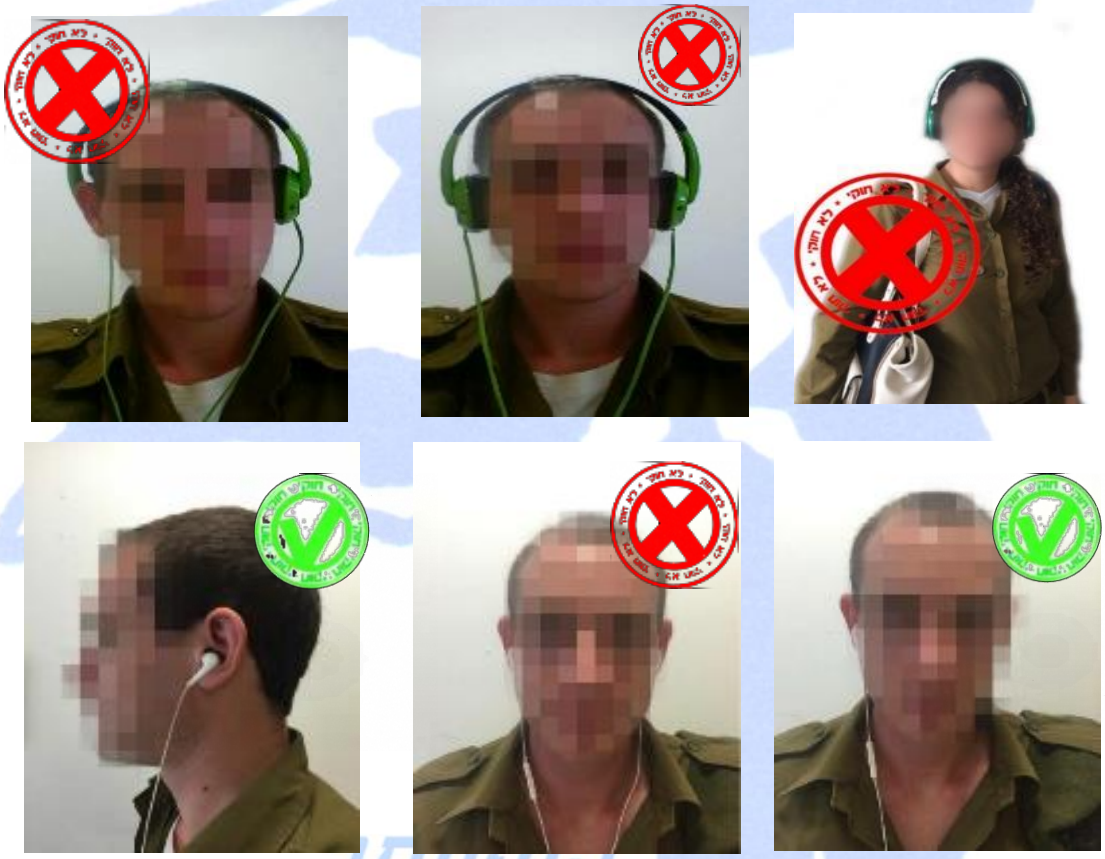

- חייל רשאי לנוע עם אוזניה בודדת אחת באוזנו לצורך דיבור **בטלפון** בלבד.

הופעתך קובעת את תדמיתך!

ליקויים שונים בהופעה ולבוש בצה"ל

גידול זקן

116. **חל איסור** על חייל לצבוע את שיער זקנו. מצורפות תמונות להמחשה:

117. חייל בעל פטור זקן או אישור לגידול זקן **אינו רשאי** לקצץ את זקנו לכדי זיפים:

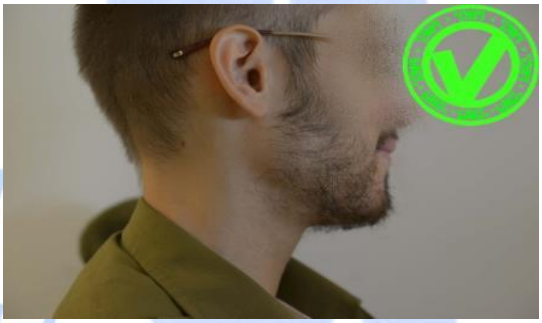

סמל הצנחן (כנפי צניחה)

118. חייל הזכאי לסיכת סמל הצנחן יענוד עימה את צבע הרקע לו הוא זכאי (כחול, ירוק, לבן או אדום) בהתאם לקריטריונים המפורטים בהק"א 33-05-01. מצורפות תמונות להמחשה:

שימוש לא מאושר בשרוך צבאי

119. **חל איסור** להשתמש בשרוכים צבאיים כמחזיקי מפתחות וכיו"ב. מצורפות תמונות להמחשה:

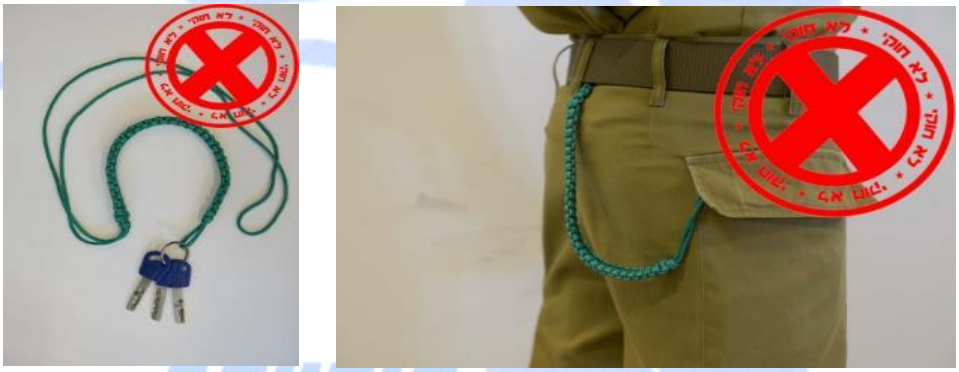

לוחיות זיהוי (דסקית)

120. לוחיות הזיהוי אינן חלק מפרטי הלבוש. לוחיות הזיהוי יהיו מוסתרות מתחת לחולצת המדים או הגופייה. **חל איסור** לנוע עם לוחיות זיהוי כשהן גלויות לעין ותלויות מחוץ לחולצה או הנעליים. מצורפת תמונה להמחשה:

121. כמו כן כל מי שנועל נעל גבוהה חובה עליו לשאת דסקית לנעליים במקום המיועד לכך.

אופן ענידת סיכות:

א. חולצת גברים :

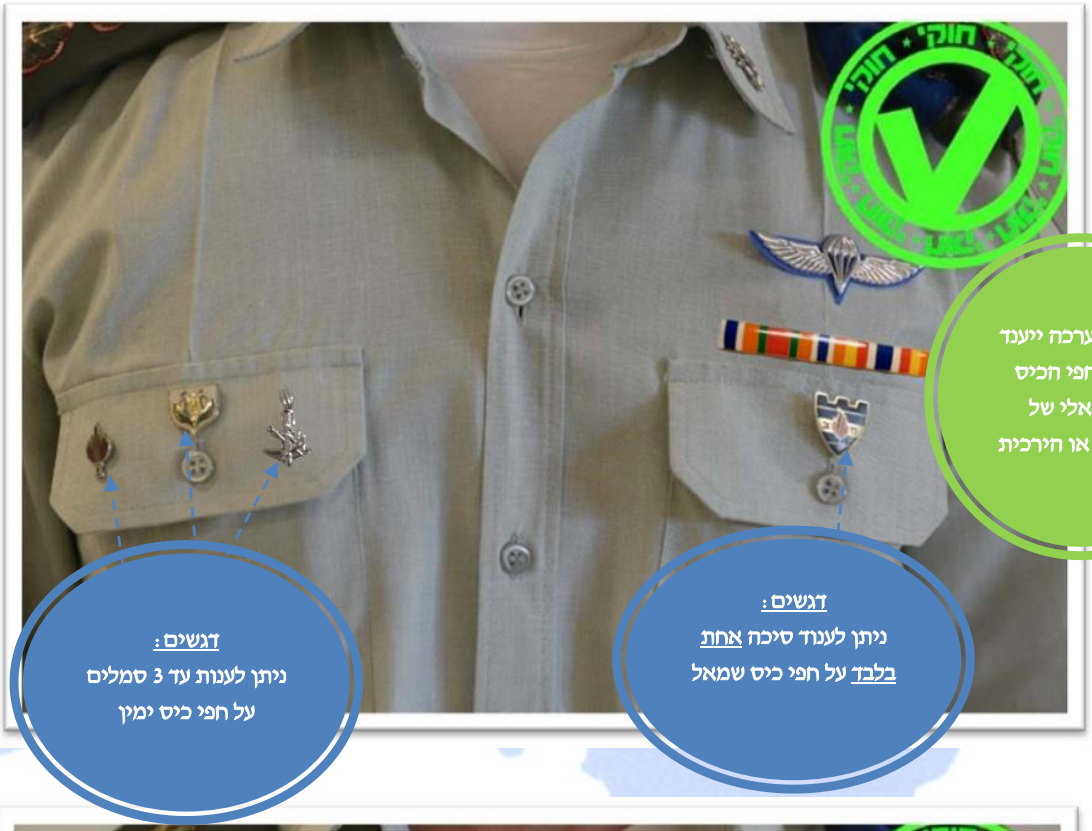

סיכת מ"מ, סיכת טיס
וסיכת חובל ייענדו על
הדש השמאלי של צווארון
החולצה או הירכית, סמוך
לתפר הקדמי ובמקביל לו
חייל הזכאי לאות
הישג אחד יענוד
אותו במרכז חפי
כיס ימין
דגשים:
ניתן לענוד סיכה
אחת בלבד על חפי
כיס שמאל

ב. חולצת נשים:

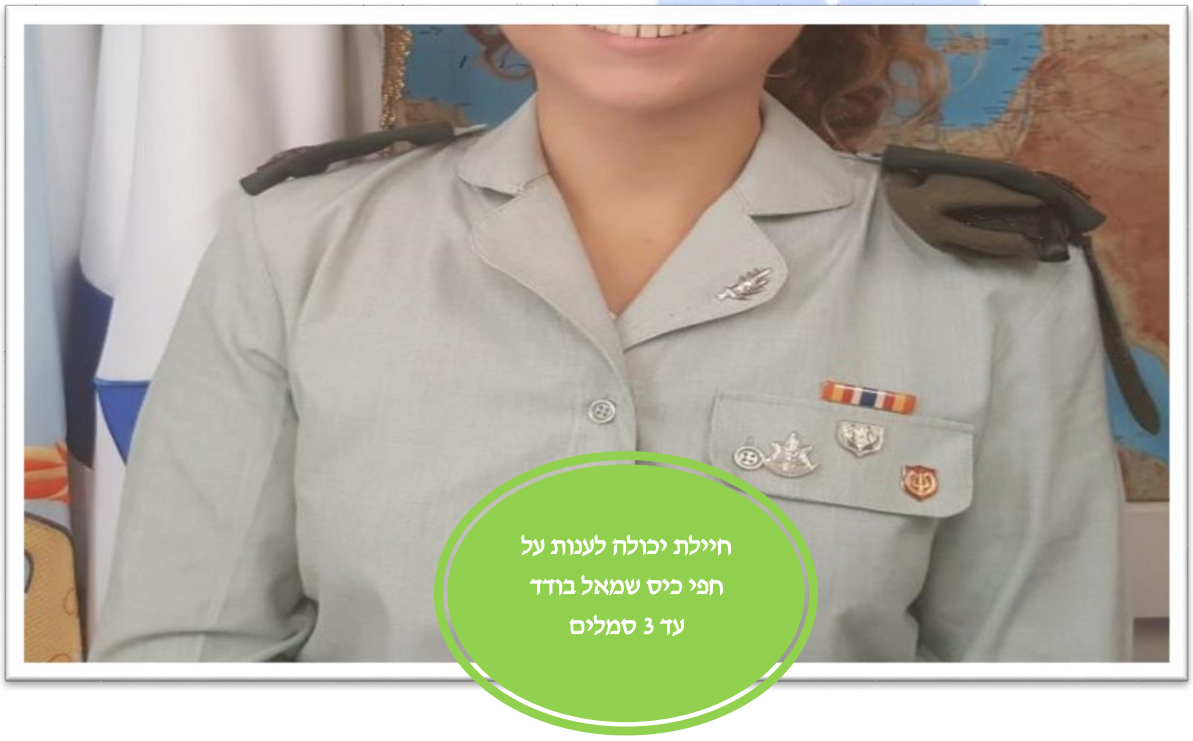
חיילת יכולה לענות על
חפי כיס שמאל בודד
עד 3 סמלים

122. חייל וחיילת הלובשים חולצה בעלת כיסים יענדו את הסיכות להן זכאים על חפי כיס ימין כמוצג בתמונות מטה:

ענידת שלוש סיכות

ענידת שתי סיכות

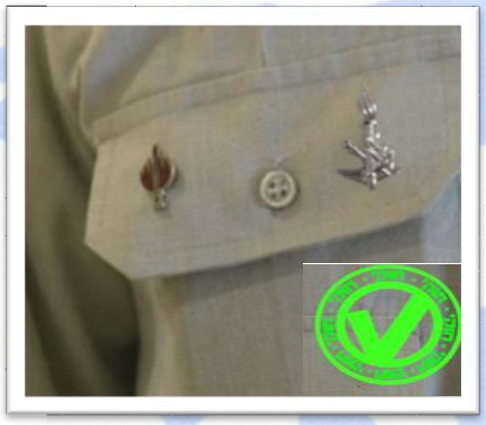

ענידת סיכה אחת

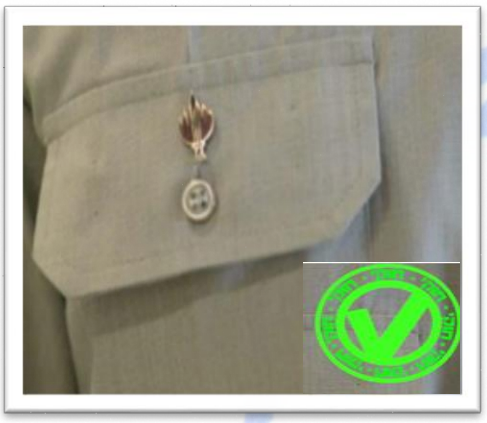

123. מיקום וסדר ענידת סיכות המאושרות בצה"ל בחפי כיס ימין יבוצעו בהתאם לפקודה.

הופעתך
קובעת את
תדמיתך!

הנחיות ודגשים:

124. חייל, ככלל, **לא ינוע** עם פרטי לבוש שלא נופקו על ידי צה"ל כדוגמת נעליים וכיו"ב.
125. חייל לא יישא על גופו באופן גלוי פרטי לבוש, צבאיים או אזרחיים, שאינם מותרים ללבישה על מדיו, בהתאם לפירוט הבא: פליז, מעיל, כובע, אפודה, פאצ'ים, סווצ'ר וכיו"ב.
126. הנחיות ועקרונות ענידת הסמלים בצה"ל מפורטים בהק"א 33-06-02 "ועדת סמלים, דגלים, תגי כובע ושרוול, סימני דרגות וסמלים בצה"ל".
127. **חל איסור לענוד סמלים שלא אושרו בוועדת הסמלים המטכ"לית (על מדים, על קסדות וכדומה).לאחרונה אנו עדים לתופעות פסולות של ענידת סמלים האסורים לענידה. על המפקדים להקפיד על כך ולאכוף את ההנחיות בנושא.**
128. חייל לא ילבש חלקי מדים מסוגים שונים, חלקי מדים עם בגדים אזרחיים או חלקי ציוד שונים, מאלה שצויד בהם על ידי הצבא.
129. בטקסים ובמסדרים וכן בבתי עלמין ובאזור בו מתקיים טקס ינועו חיילי צה"ל עם **חולצה בעלת שרוולים ארוכים מורדים ומכופתרים** (הנ"ל מיועד אף לחיילים המשמשים כקהל בטקס).
130. הנושאים הרלוונטיים מתוך הוראת קבע אכ"א 33-05-01 **"כללי ההופעה והלבוש" חלים אף על החיילים הלובשים ביגוד אזרחי באישור** (בתפקיד, בהריון וכיו"ב). יש להקפיד על נושאים אלו כגון: איסוף שיער, צבעי הלק, גילוח לחיילים, תספורת וכיו"ב.
131. במקרים חריגים בהם המפקד סבור כי הופעת החייל אינה ייצוגית ומכובדת, יפנה לחטיבת הפרט-ענף המשטר והמשמעת לקבלת הנחיות לביצוע בנושא.
132. **המשטרה הצבאית הונחתה לאכוף הנחיות אלו.**
133. מסמך זה יפורסם בכל יחידות צה"ל.

הופעתך
קובעת את
תדמיתך!

לסיכום:

134. **המשמעת בעלת חשיבות מרבית** להבטחת פעילותו התקינה של צה"ל והיא תנאי הכרחי לביצוע מלא ויעיל של המשימות המוטלות עליו.

135. **על מפקדים וחיילים כאחד חלה החובה להקפיד על הופעה תקנית ומסודרת שהינה מרכיב חשוב בכללי המשמעת בצבא.**

136. מזכירה לכם את ההנחיה בדבר **קיום מסדרי הופעה ולבוש** טרם עזיבת החיילים את יחידתם **תוך שימת דגש להופעה ולבוש, התנהגות במקומות ציבוריים וכיו"ב.**

137. אני עומדת לרשותכם בכל שאלה או פנייה בנושא.

בברכה,

סא"ל הדס מזרחי

רע"ן המשטר והמשמעת